

کارل مارکس به خاک سپرده نشده است!^۱

به مناسبت 138 سالگرد درگذشت بزرگترین متفکر تاریخ

سم میلر

مترجم: علی ذوالقدر

فاشیست‌ها [در طول سالیان] قبر مارکس را تخریب کرده‌اند، چراکه هنوز از میراث و قدرت اندیشه‌هایش هراس دارند. کارل مارکس [حتی] یک قرن پس مرگش هنوز فراموش نشده است. این [مسئله] مخصوصاً برای کسانی که از میراث سیاسی او نفرت و ترس دارند بیشتر صدق می‌کند. برای دهه‌ها قبر مارکس مورد هدف مجموعه‌ای از حملات تخریب‌گرایانه قرار گرفته است. مجسمه نیم تنه او با طناب کنده شده، حدود 40 سال قبل جلوی صورت مجسمه او آسیب دیده و بارها نیز بر روی آن حرف‌ها و شعارهایی نقاشی شده است. اما پس از آخرین آسیب [به یادبود او] حتی باوجود بازسازی توسط متخصصین [این بنا] هرگز به شکل اول خود باز نخواهد گشت. طبق آنچه ایان دانگ^۲ مدیر روابط عمومی انجمن حفظ قبرستان هاگیت^۳ می‌گوید، یادبود مارکس موردتهاجم بی‌وقفه تخریب‌گرایانه بوده است.

یکی از آخرین حملات در روز 4 فوریه صورت گرفت که در طی آن نام مارکس – که بروی یک پلاک مرمر به جا مانده از سنگ قبر اصلی او در 1883 حک شده است – توسط یک چکش مورد هجوم قرار گرفت. رویداد [مشابه] دیگر در 15 فوریه اتفاق افتاد. [در این روز فرد یا افرادی] با رنگ قرمز شعارهایی را بر روی سنگ قبر او نوشتند، از جمله این شعارهای معمار نسل‌کشی، دکترین نفرت و یادبود هولکاست بلشویکی بود. این گرافیتی‌ها در واقع آخرین کلمات نوشته شده در مانیفست حزب کمونیست که در آن گفته شده بود "کارگران جهان متحد شوید" و معروف‌ترین تز مارکس درباره فوئرباخ "فلاسفه تاکنون به تفسیر جهان پرداختند، اما مسئله تغییر آن است." را مخدوش کردند. تضاد میان پیام‌های امیدبخش مارکس با این شعارها بسیار ناخوشایند است.

تاریخی مختصر از آرامگاه مارکس

¹ Karl Marx Isn't Buried By Sam Miller /<https://www.jacobinmag.com/2019/03/marx-grave-highgate-desecration> fascism

² Ian Dungavell

³ Highgate Cemetery

مارکس در 14 مارس سال 1883 به دلیل برونشیت جان سپرد و چند روز بعد در کنار همسر خود ژنی در قبرستان شرقی هاگیت در شمال لندن به خاک سپرده شد. همانطور که فیلیپ اس فونر⁴ در کتاب خود زمانی که مارکس از جهان رفت: نظراتی درباره 1883 توضیح می‌دهد، مراسم تشییع مارکس تنها توسط گروهی کوچک از دوستان و خانواده از جمله فردریش انگلس، النور مارکس، پل لافارگ و ویلهلم لیبنکنشت(لیبنکنخت) برگزار شد. انگلس در این مراسم با سخنرانی کوتاهی به قدردانی از دوست خود به عنوان یک سوسیالیست و انقلابی می‌پردازد:

همانطور که داروین قانون تکامل طبیعت ارگانیک را کشف کرد، مارکس نیز قانون تکامل تاریخ انسان‌ها را روشن ساخت.... مارکس مرد علم بود، اما این تمام ویژگی او نبود، علم برای مارکس یک دینامیسم تاریخی و نیرویی انقلابی بود... برای مارکس [تاریخ] بیش از هر چیز انقلابی بود.

برای سالیان زیاد، قبر مارکس در قطعه‌ای کوچک در هایگیت قرار داشت. در این قطعه خود مارکس، همسر او ژنی، نوه آنها هری لاگت و هلن دمت و خدمتکار خانوادگی آنها قرار داشتند. اما حزب سوسیال دموکرات آلمان (SPD) درصدد یافتن جایی بهتر برای یادبود مارکس بود. به محض آنکه مارکس از جهان رفت، آگوست بیل پیشنهادی برای نصب بنای یادبودی برای رهبر از دست رفته در کنکره حزب داد. طبق آنچه بیل در نظر داشت چنین یادبودی نباید بسیار بزرگ می‌بود، اما باید به شکلی می‌بود که به دقت نشانگر قدردانی طبقه کارگر باشد.

انگلس اما فکر می‌کرد چنین بنای یادبودی ایده زیاد خوبی نیست. او به بیل نوشت:

من نمی‌دانم برای یادبود مارکس چه کاری باید کرد. خانواده او موافق [این بنای یادبود] نیستند. سنگ قبر ساده‌ای که برای همسر او، خودش و نوه او وجود دارد اگر با یک بنای یادبود جایگزین شود، در چشم آنها نوعی هتک حرمت خواهد بود.

لیبنکنشت در خاطرات خود حرف انگلس را تصدیق کرده و می‌گوید:

مارکس بنای یادبودی برای خود نمی‌خواست، تلاش برای قراردادن هرگونه بنای یادبود برای خالق مانیفست حزب کمونیست و کاپیتال که خود خالق آنها بود، نوعی توهین به این مرد بزرگ است. در قلب و ذهن میلیون‌ها کارگر که با پیام او متحد شدند، مارکس صرفاً یادبود برنزی نیست، بلکه چیزهای زنده‌ای است که او آموزش داده و درصدد تحقق آنها عمل بوده است.

⁴ Philip S. Foner

قبر مارکس مکانی برای دسته‌های انقلابی بود که سالگرد کمون پاریس را در آن گرامی می‌داشتند. آنجا همچنین مکانی بر جمع‌شدن لنین و دیگر سوسیال دموکرات‌های روسی پس از پایان کنگره 1903 لندن نیز بوده است. برای بیست سال پس از این زمان، قبر مارکس مورد غفلت عمومی قرار گرفت و پشت علف‌ها و چمن‌هایی که روییده بود، پنهان گشت. این [وضعیت] باعث شد حزب کمونیست انگلیس لایحه‌ای را برای حفظ قبر فراموش شده مارکس در 1922 مطرح نماید. توافقاتی برای تامین مالی نگه‌داری قبر اصلی مارکس انجام شد اما دیگر کمونیست‌ها فکر می‌کردند باید یادبود بهتری برای بزرگداشت مارکس در جنبش سوسیالیستی وجود داشته باشد.

[مجله] کارگر ارگان حزب کارگران (کمونیست) آمریکا این مسئله را مطرح کرد که مارکس لایق سنگ قبر بهتری از این سنگ قبر ساده بدون نوشته است [آنها در روزنامه خود می‌نویسند]:

ما احساس می‌کنیم که باید چیزی شایسته‌تر از یک سنگ ساده برای جایگاه ابدی بزرگترین فیلسوف طبقه کارگر در نظر گرفته شود.

سرمایه‌داری از [پیشگامان خود] به خوبی مراقبت می‌کند. پاریس سنگ قبر ناپلئون را نصب کرده است. سنگ قبر ژنرال گرنت در ریورساید درایو شهر نیویورک می‌درخشد. به تازگی بنا یادبود بسیار زیبایی برای آبراهام لینکن در واشنگتن و دیگر نقاط کشور نصب شده است.

چرا کارگران نباید استراحتگاه ابدی کسانی که برای آنها جنگیدند و خود را فدای آنها کردند را گرامی بدارند. هزاران نفر سالانه به دیدن قبر او می‌آیند، آنها باید آنجا را با تاثیر قابل توجهی در ذهنشان ترک نمایند.

درخواست‌ها و آرزوها برای داشتن بنای یادبودی برجسته‌تر نهایتاً در سال 1956 توسط حزب کمونیست انگلیس تحقق یافت. آنها مکان جدیدی برای سنگ قبر یافتند، [جایی که] امروز خانواده مارکس در کنار خاکستر النور دختر او آرام گرفته‌اند. یک مجسمه نیم تنه بزرگ برنزی از مارکس نیز بر روی یک مونولیت گرانیتی [برای یادبود او نیز] نصب شده است. لارنس بردشاو این نیم تنه را طراحی کرده است. او در این طراحی به گفته خود می‌خواسته نه تنها بنای یادبودی برای یک مرد بلکه برای یک ذهن و فیلسوف بزرگ بسازد. بردشاو قصد داشت به جای ساختن بنایی بلند که بر مردم توفیق داشته باشد [به میانجی این سنگ قبر] نیرو دینامیک ذهن مارکس را نشان دهد. این نیم تنه درحقیقت برای ارتباط چشم در چشم بینندگان ساخته شد.

برای نسل‌ها، این بنای یادبود توسط هزاران نفر از اقصی نقاط جهان مورد بازدید قرار می‌گیرد. در سال 1999 قبر مارکس در لیست درجه یک بناهایی قرار گرفت که برای بالاترین رتبه نگه‌داری ساختمان‌ها و بناهایی داده می‌شود که مورد توجه استثنایی هستند.

رستاخیز دوباره مقاومت

با ظهور مجدد فاشیسم جهانی و از طرف دیگر افزایش اشتیاق نسبت به سوسیالیسم، تصور آنکه تخریب‌های ایجاد شده در قبر مارکس کار طرفداران ایدئولوژی راست افراطی بدانیم، عجیب نمی‌نماید. گزارشات دیگر مبنی بر تخریب قبرها توسط فاشیست‌ها در فرانسه نیز گزارش شده است به طوریکه قبرهای برخی از یهودیان با علامت صلیب شکسته مورد هجوم قرار گرفته است. طبق گزارش نیویورک تایمز در 5 ژوئن سال 1960 قبر مارکس نیز توسط صلیب شکسته مورد هجوم قرار گرفت:

دو صلیب شکسته به رنگ زرد بر روی بنای یادبود کارل مارکس پدر کمونیسم در قبرستان هایگیت یافت شده است. شعارهایی نیز به آلمانی بر روی آن نوشته است که بیان می‌کند نویسنده آدولف آیشمن رهبر نازی زندانی در اسرائیل را دوست می‌دارد.

چرا میان ایدئولوژی فاشیستی و تخریب قبر ارتباطی وجود دارد؟ من فکر می‌کنم [این امر] تصادفی نیست، همانطور که نئوکلئوس⁵ در پژوهش خود درباره کنش متقابل میان فاشیسم و مرگ اشاره میکند. فاشیست‌ها همواره از این می‌هراسند که دشمنان مرده آنها به واقع نمرده باشند، به این معنی که مردگان در معنایی استعاری به زندگی برگشته باشند.

تخریب قبرها به نظر نئوکلئوس ارتباطی مستقیم با تروریسم فاشیستی دارد. بر طبق قانونی یهودی رفتاری نامحترمانه با جسد نشان از این باور است که آن فرد نامردنی و ابدی است، در معنایی دیگر بی احترامی به مردگان با امید عدم رستاخیز آنها انجام می‌شود.

تخریب قبرهای یهودی توسط فاشیست‌ها به این معنا است که مرگ بیولوژیکی آنها کافی نبوده است، این تخریب یعنی فاشیست‌ها فکر می‌کنند که آنها به اندازه کافی نمرده‌اند. نئوکلئوس در اینباره می‌گوید: «[فاشیست‌ها] نمی‌توانند این نبرد را در جهان زندگان ادامه دهند و ناچاراً به قبرها حمله می‌برند.»

این حملات به قبر مارکس به معنای جلوگیری از بازگشت او به زندگی است قطعاً نه به معنای واقعی کلمه بلکه [درحقیقت فاشیست‌ها] از رستاخیز دوباره جنبش سوسیالیستی [به میانجی مارکس] هراس دارند. همانطور که والتر بنیامین یکبار گفته است حتی مردگان نیز از شر فاشیسم درامان نیستند در این مورد قبر مارکس هم مستثنی نیست.

برای فاشیست‌ها، قبر مارکس نشانه‌ای از یک فرد نمرده نیست، بلکه چیزی درحال ظهور دوباره است. مارکسیسم دشمن نهایی تخیل فاشیستی است. مارکس نمرده است، آنها از این می‌هراسند که مارکس همچنان بر تاریخ جهان ویرای قبر خود تاثیر گذار باشد بدتر از این، آنها از این می‌هراسند که جنبش سوسیالیستی درحال زنده کردن مارکس از نسبانی است که او سال‌ها در آن قرار داشته است. اگر روزی سرمایه‌داری سقوط کند و انسان‌ها از عصر پیشاتاریخ به سمت تاریخ واقعی حرکت کنند، آنگاه مارکس چیزی بیش از یک روح خواهد بود و فناشدنی خواهد شد.

⁵ Mark Neocleous

